

qui graviter irascendum inimicis putant, idque magnanimitate et fortis viri esse censent. Nihil enim laudabilius, nihil magno, et præclaro viro dignius placabilitate atque clementia.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objic. 1.º Homo jus habet ad propriam dignitatem, et æstimationem apud societatem conservandam, et propugnandam; sed quandoque hæc dignitas, et æstimatio apud societatem, non nisi duello tueri et conservari possunt: ergo (1).

Resp. Dist. maj. *Utendo mediis legitimis conc. utendō mediis illegitimis, et intrinsece malis*, neg. Et neg. min. In quavis societate recte constituta, adsunt, vel adesse debent media legalia ad propriam dignitatem, et veram æstimationem aliorum tuendam et conservandam, dum ab alio graviter læditur, quin ad duellum confugere opus sit. Quod si ea non adessent, adhuc non liceret provocare ad duellum, cum includat essentialē inordinationem moralem, quam adhibere ut medium ad æstimationem, vel aliud bonum physicum quaerendum, illicitum prorsus est.

Objic. 2.º simul instando. Licitum est honorem tueri etiam cum morte ejus, qui auferre conatur: sed in duello, quandoque homo congregitur ad honorem propugnandum: ergo.

Resp. Omissa. maj. Dist. min. Ad honorem *falsum* propugnandum, conc. honorem *verum*, neg. Revera illi qui ajunt se duellum acceptare, vel duello congregi, ut honorem tueantur, non alium honorem intelligunt, nisi eum qui enascitur ex falsa et gratuita opinione eorum, apud quos ignavi animi habetur qui eruentam mortem alteri homini non infert.

(2) Ita objicit Lermnier, qui duellum ut licitum, imo ut jus inalienabile hominis propugnare non veretur his verbis: « L'homme n'existe socialement que s'il est estimé de lui-même et des autres; et il doit toujours retenir le droit de venger lui-même ces outrages que la société ne nous permet pas de pardonner. La loi ne saurait désarmer à ce point l'individu; et, pour tout homme libre, ce droit est inalienable. »

propter levem quandoque injuriam. Cæterum, verus honor, quippe qui justitiæ, virtuti, ac legi innititur, a nemine auferri, multo minus duello, quod legi, virtuti, ac justitiæ adversatur, propugnari potest.

Objic. 3.º Contingere potest, ut injuria vindicanda ejus sit conditionis, quæ si ad tribunalia deferatur, gravior reddatur propter publicitatem, et scandalum: ergo saltem in eo casu licitum erit injuriam duello vindicare.

Resp. 1.º Neg. ant. Etenim experientia ipsa teste, publicitas circa causas duelli, et scandala exinde profluentia, augescunt super ea quæ ex tribunalium processu et forma originem ducunt. Et revera quidem, experimur, ac videmus quotidie duellum fere nullum accidere, quin hominum curiositas circa ejus causas maxime excitetur.

Resp. 2.º Neg. cons. Etiam si daretur casus, in quo major publicitas ex tribunalibus, quam ex duello oriretur, minime idcirco licitum redderetur duellum, tum quia id esset veluti per accidens, tum quia satius est incommoda quædam quæ ex civili societate occasionem ducunt tolerare, quam ejus leges fundamentales transgredi, prout transgrediuntur per duellum, tum præsertim, quia ejusmodi major publicitas licitum minime reddere potest, quod legi naturali adversatur, ac intrinsecam malitiam moralem sibi vindicat.

ARTICULUS QUINTUS.

De officiis hominis erga seipsum.

Hominis officia omnia erga seipsum, hoc uno veluti capite, et universali officio continentur: *conservare, et perficere naturam, et vires sibi ab Auctore nature collatas*. Ex quo fundamentali officio hominis erga seipsum, tamquam consecutaria profluunt:

1.º Officium se ipsum perficendi quoad mentem, seu vires cognitrices. Homini, namque collata est ratio veluti fax quædam totius vitæ intellectualis, et moralis; ac proinde primum ac præcipuum ejus officium est, animum exornare per scientias, artes, vel saltem notitias eas, sine quibus ejus vita, qua humana, et moralis, consistere nequit. Ad officium hocce revocantur, seu potius ex illo derivantur, tum

officium eligendi illum vitæ statum, qui propensione, conditioni, ac reliquis adjunctis cujusque congruat; tum officium acquirendi scientiam, quæ statui, muneribus, dignitatibus, aut functionibus, quæ quis amplectitur, respondeat atque sufficiat. 2.º Officium perficiendi seipsum per virtutes morales, quod quidem homini competit quæ ens morale: imo vero ad hoc tamquam ad finem proprium reliqua hominis officia referre atque ordinare oportet, tum quia perfectio moralis reliquas necessario præsupponit et includit, tum quia est præparatio et via ad ultimam et supremam hominis perfectionem in futura vita.

Officii hujus consecrarium est illud, quod respicit affectuum, seu passionum sensitivæ partis rectum usum. Quamvis enim ejusmodi animi affectus non sint ex propria natura moraliter mali, prout Stoici autumabant, sunt tamen motus ejus conditionis, ut nisi rationis, et voluntatis imperio regantur et temperentur, malitiam moralem facile induunt, ac in vitia hominem pertrahunt.

3.º Officium conservandi vitam, corpus, hujusque membra, et incolunitatem; cui sane officio e regione opponitur sui ipsius occisio vel suicidium, ut ajunt, quod quia ut licitum habuere quidam, ac nostra ætate nimium invaluit, confutare oportet.

THESIS.

Suicidium est peccatum gravissimum, cum lege naturæ ac recta ratione pugnans.

Prob. 1.º Legi naturali, ac rectæ rationi adversatur illud, quod violantur Dei jura, et dominium, ac ipsa inclinatio spontanea naturæ humanæ: atqui sic se habet suicidium. Nam 1.º vita, et mors hominis in manu solius Dei sunt, penes quem est vitam, et existentiam homini concedere; qui proinde easdem ut donum, et depositum a Deo receptum, tueri, et conservare tenetur; quod si secus faciat, in Deum peccat, jus ac dominium ejus violando. Egregie ad rem D. Thomas (1): «vita est quoddam donum divinitus homini

(1) *Sum. Theol.*, 2.º, 2.^a q. 64, art. 3.º

attributum, et ejus potestati subjectum, qui occidit, et vivere facit. Et ideo qui seipsum vita privat, in Deum peccat, sicut qui alienum servum interficit, peccat in dominum ejus, cujus est servus.» 2.º Quia suicidium directe opponitur inclinationi illi naturali imis naturæ humanæ visceribus vehementissime insculpta, qua ad vitam, vitæque conservationem spontaneo impetu, et appetitu fertur.

Prob. 2.º Qui seipsum occidit, irrationabiliter, ac iniuste agit, tum contra seipsum, tum contra societatem. Contra seipsum; quia ut vitet mala quædam præsentis vitæ eligit mortem, quæ est omnium malorum maximum respectu vitæ præsentis, et quod pejus est, incurrit mala, et pœnas alterius vitæ, in qua a Deo punietur, tum ob admissum scelus suicidii, tum quia hujus vitæ malis ad iram, et desperationem usus est, non ad exercitium virtutis, prout recta ratio, et Deus simul præcipiunt.

Contra societatem: hæc namque, sicut plurima in nos confert beneficia, ita jus habet ut eidem, qua ratione possimus, inserviamus, ac obsequia præstare parati simus. Ut enim optime argumentatur D. Thomas (1), «quælibet pars, id quod est, est totius. Quilibet autem homo est pars communitatis, et ita id quod est, est communitatis: unde in hoc quod seipsum interficit, injuriam communitati facit.»

Corollarium.

1.º Ex dictis facile colligitur, causam præcipuam, ac veluti primariam suicidii, hac nostra ætate, esse carentiam veræ fidei, ac indifferentismum religiosum, tam speculativum, quam practicum. Vix namque suicidium concipi potest in homine, qui aut sciat suicidas gravissimis ac æternis pœnis post mortem puniri a Deo, vel catholicæ religionis fidem et præcepta, mente et corde complectatur, quippe qui et a suicidio tamquam a gravissimo peccato abhorrebit, simulque ope sacramentorum et orationis vires accipiet ad mala quævis hujus vitæ fortiter, ac ad futurum meritum perferenda. Cui sane rei adstipulatur quoque experientia, qua observare licet, suicidii frequentiam præfata causæ responde-

(1) *Loc. cit.*

re (1); idque sive populorum, sive singularium hominum conditio præoculis habeatur.

2.^m Ergo nunquam licet seipsum ex intentione occidere, nec etiam ad vitandum periculum peccati, seu consensus in tentationem, quia, ut docet D. Thomas (2): «nulli licet seipsum occidere ob timorem ne consentiat in peccatum, quia non sunt facienda mala, ut veniant bona, vel ut vitentur mala, præsertim minora, et minus certa: incertum enim est an aliquis in futurum consentiat in peccatum: potens est enim Deus hominem quacumque tentatione superveniente liberare a peccato.» Quapropter rejicienda prorsus sententia Bergier, dum suicidium ob præfatum periculum admissum, non modo ut licitum, sed ut actum heroico amoris erga Deum habet (3).

(1) Apposite ad rem habet Debreyne: «Reina esta enfermedad (el suicidio) particularmente en los pueblos donde la fé y las convicciones religiosas son casi nulas, y no ejercen por consiguiente en la poblacion sino poquísima influencia. La experiencia tiene probado que en todas las naciones el suicidio es mas frecuente á proporcion que disminuye el sentimiento religioso...»

La otra gran llaga de la sociedad, y acaso la mas incurable, origen á la vez de un infinito número de males, es la ignorancia de la religion, y hasta de las primeras verdades religiosas y morales... En tal estado de degradacion ignora su fin y su destino, ignora á Dios, se ignora á sí mismo, y en nada cree, porque todo lo ignora... Es muy singular que sea mas frecuente el suicidio en los pueblos á medida que se retira de ellos el catolicismo, y que se desconozca generalmente en los que la religion se observa y se practica exactamente. El suicidio era desconocido en España, mientras este pueblo ha sido observador sincero de la religion católica, y la ha practicado exactamente. Observad lo sucedido en Inglaterra, tierra clásica del suicidio, desde que el catolicismo ha sido de ella desterrado.» *Pensam. de un eroy. cat.* pagin. 189 et seq.

(2) *Loc. cit.* ad 3.^m

(3) En ejus verba, quæ sane nescio quomodo ab hispano ejus Dictionario expulsa non sunt. «Preferir, pues, la muerte á una tentacion violenta y á un peligro inminente de ofender á Dios, no es un crimen, sino un rasgo de amor á Dios elevado al mas alto grado.» *Dict. cit.* art. *Suicidio*. Porro, S. Pelagia, aliæve martyres, quæ ne facturam castitatis paterentur, aut ne in manus militum venirent, mortem oppetierunt ex instinctu Spiritus Sancti, aut speciali inspiratione Dei, qui vitæ, et mortis, est arbiter et dominus, excusandæ sunt, minime vero ex doctrina Bergier, quæ e regione opponitur

Quod si adsint exempla martyrum, aut aliorum hominum, quorum suicidia excusare opus sit, ea non ad normam sententiæ Bergier, sed ex speciali Dei impulsu, aut revelatione, vel ex ignorantia, vel ex perturbatione rationis, ex metu, vel alio simili affectu exorta existimare oportet.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objic. 1.º Vita hominis est donum seu beneficium ipsi a Deo collatum; atqui licet homini renuntiare donis ac beneficiis, quæ eidem conferuntur: ergo. Ita Montesquieu, qui suicidium propugnavit ut licitum in *Epistolis Persicis*, quamvis postea sententiam mutasse videatur (1).

Resp. Disting. min. *Si usus tantum et administratio doni concedatur*, neg. *si vitæ dominium homini a Deo concessum fuisset*, conc. Ex demonstratis satis liquet, Deum nobis concedere vitæ donum et beneficium, quoad depositum, et administrationem, est minime quoad dominium, et plenam potestatem vitæ, et mortis, quæ apud Deum solum permanet.

Objic. 2.º cum eodem Montesquieu. Suicidium nullam implicat violationem ordinis universi, aut legum divinæ Providentiæ; namque, ut ille habet: «nunquid Providentiæ ordinem violaverim si materiæ modificationem immutem?... Quando e corpore mens mea soluta fuerit, nihil detrimenti inde capiet orbis universi ordo et dispositio:» ergo.

Resp. Dist. ant. *Ordinis physici universi*, conc. *ordinis moralis*, neg. *Integra objectio æquivocationi innititur, quæ ordo physicus cum ordine morali confunditur. Suicidio enim*

doctrinæ D. Thomæ in textu allatæ; imo etiam doctrinæ ejusdem respectu mulieris, cujus castitas in periculum vertitur. Audiantur ejus verba: «Similiter etiam, non licet mulieri se ipsam occidere, ne ab alio corrumpatur; quia non debet in se committere crimen maximum, quod est sui ipsius occisio, ut vitet minus crimen alienum; non enim est crimen mulieris per violentiam violatæ, si consensus non adsit. Constat autem minus esse peccatum fornicationem, vel adulterium, quam homicidium, et præcipue sui ipsius, quod est gravissimum... est etiam periculossimum, quia non restat tempus ut per pœnitentiam expietur.»

(1) Nempe in opere *Esprit des lois*, lib. 14, cap. 12.

non secus ac aliis peccatis et criminibus, leges morales universi ac divinæ Providentiæ, violantur, quin idcirco opus sit, simul perturbari leges physicas, quibus nature ordo subjicitur.

Objic. 3.º Si suicidium eam sibi vendicaret malitiam quam thesis supponit, ut illicitum a veteribus philosophis habitum fuisset; sed apud veteres philosophos suicidium, non modo ut licitum, sed ut actus virtutis prædicatur: ergo.

Resp. 1.º Actuum moralium bonitas et malitia, non ex philosophorum opinione, sed ex rei natura ac conformitate, et discrepantia cum lege dijudicanda sunt. Nec mirum quosdam ethnicos philosophos in re hac, sicut in aliis bene multis, iisque gravissimis, a veritate aberrasse. Quosdam, inquam, nam

Resp. 2.º Neg. min. Etenim si Stoicos, et Epicureos excipias, plurimi e veteribus ipsis philosophis, iique nobiliores, suicidium reprobarunt (1), nec enim ut verè fortitudinis actum habuerunt.

Objic. 4.º Ubi abest liberum rationis iudicium, non adest peccatum; sed in suicidio abest liberum iudicium rationis, ut pote ex amentia originem ducens: ergo.

Resp. Ultro concedimus suicidium ex actuali amentia seu

(1) Et revera quidem Pythagoras docebat: «Injussu Imperatoris (id est Dei) de præsidio, et statione vitæ non esse descendendum.» Apud Stanley, lib. 2.º, epig. 56, cui adstipulatur Socrates, qui apud Platonem in *Phæd.* sic loquitur: «Id mihi o Cebes, recte dici videtur, Deum quidem curam habere nostri; nos vero homines unam quandam ex possessionibus esse Deorum. Nonne, igitur et tu, si quod ex mancipiis tuis seipsum perimeret, irasceres illi, et si potestatem haberes, pœna quadam afficereres?»

Plato item: «In custodia quadam positi sumus, nec decet quemquam ex ea seipsum solvere, neque auferre.» *Phæd.*

Orator Romanus: «Pis omnibus retinendus est animus in custodia corporis; nec injussu ejus, a quo ille est vobis datus, ex hominum vita migrandum est.» *De Repub.*, lib. 6.º

Aristoteles: «Mori, ut pauperiem, vel dolorem, vel molestum quidpiam fugiamus, fortis viri minime est, sed potius timidi.» *Lib. 3.º ad Nicom.* cap. 11.

Adstipulantur ipsi poetæ, quos inter noster Martialis: «Rebus in adversis facile est contemnere vitam=Fortiter ille facit, qui miser esse potest.» *Lib. 2.º epigr. 37.*

perturbatione integra rationis originem posse ducere, ast minime adsentimur hodiernis medicis, qui, ut hujus criminis horrorem, ac pœnarum Ecclesiæ severitatem effugiant, indiscriminatim adfirmant suicidium non nisi ex amentia tamquam ex causa oriri. Id namque aperte pugnat cum experientia, qua videmus suicidia quædam perpetrari pleno rationis usu, prout ostendunt adjuncta, quæ crimen, et præcedunt, et comitantur. Quis etiam inficiari audebit, Catonem ex. gr. sui compotem fuisse, dum seipsum occidit? Vera itaque causa suicidii, ut plurimum, non ea est, quam medici autumant, sed ea potius quam supra diximus, nempe, carentia veræ fidei, ac indifferentismus religiosus, et practicus, quæ nostra ætate christianas ipsas nationes corrodit. Utinam nostrum hocce opus, vulneribus ejusmodi medendis quidpiam conferre valeat, sicut optamus ad gloriam et honorem ejus qui *Deus scientiarum Dominus est*; qui sit benedictus in sæcula. Amen.